

INFLATIE EN BBO-PAKKET (slot)

Oranjestad, 16 december 2008

Inleiding

Naar aanleiding van het uitbreken van de kredietcrisis en de daaropvolgende recessie met dalende prijzen, heeft FESCA een actualisatie van de publicatie 2008-1 van 5 oktober 2008 gemaakt.

BBO-pakket

Met ingang van 1 januari 2007 heeft de regering een cumulatieve belasting op bedrijfsomzetten (BBO) van 3% ingevoerd. Tegelijk met de invoering van deze indirecte belasting zijn een vijftal beleidsmaatregelen genomen die gezamenlijk het BBO-pakket vormen.

Bij de invoering van de BBO zijn de tarieven in de loon- en inkomstenbelasting verlaagd vanwege het verwachte koopkrachtverlies in de CPI. Daarnaast zijn de invoerrechten verlaagd, nadat die eerst per 1 juli 2006 waren opgetrokken. De uitkeringen van de onderstand en de AOV zijn bij de invoering van de BBO met 3,1% verhoogd. Het wettelijk minimumloon is per 1 januari 2007 met 7,4% verhoogd.

Voorafgaande aan de invoering van het BBO-pakket zijn per 1 juli 2006 de invoerrechten verhoogd. Tevens verhoogde de regering per 1 januari 2006 het minimumloon met 6,7% en de AOV met 3,8%.

Effect BBO-pakket in CPI 2007 en 2008

Door de invoering van het BBO-pakket is het CPI 12-maandcijfer in oktober 2007 opgelopen tot 7,3%. Na de doorwerking van de stijgende loonkosten in oktober liep het CPI-cijfer in oktober 2008 op tot 9,7%. In dit tijdvak oktober 2007 - oktober 2008 werd in augustus 2008 het hoogste 12-maandcijfer van 11,2% bereikt.

De autonome prijsstijging in de periode 2002-2006 was 3,1 procentpunten, inclusief energie (0,6 procentpunten) en grondstoffen (0,1 procentpunten). Dit betekent dat de CPI-cijfers in 2007 en 2008 met 3,1 omhoog gaan vanwege de gebruikelijke prijsstijgingen in een jaar.

Publicatie 2008-1

De volgende uitkomsten tot en met augustus 2008 verschenen in de Publicatie 2008-1 van 5 oktober 2008.

Tabel 1: Effecten BBO-pakket in CPI (CBS)

CPI 12 maanden	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*)
Totaal	4,2	2,3	2,8	3,8	2,5	10,2	11,2
AF: (autonome prijsstijging)	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Afwijkingen:	1,1	-0,8	-0,3	0,7	-0,6	7,1	8,1
*) Energie	1,1	-0,8	-0,3	0,7	-0,8	3,1	4,5
***) Grondstoffen					0,1	0,2	0,3
BBO-pakket					0,1	3,8	3,3
Cumulatief sinds 1-1-2007					0,1	3,8	6,5

*) augustus 2008

**) granen, olie, zuivel en aardappelen

CPI – oktober 2008

In oktober 2008 brak de kredietcrisis uit. Inmiddels is deze verbreed en verdiept en uitgegroeid tot een volwassen financiële crisis. Hierdoor vervalt elke vergelijking met de prijzen in het verleden in dezelfde periode. De prijzen zijn na oktober fors gaan dalen. Dit was vooral te merken in de energieprijzen.

De doorwerking van de effecten van de loonkostenstijging, die onderdeel van het BBO-pakket uitmaken, duurt 12 maanden.

In Publicatie 2008-1 heeft FESCA aangetoond dat de effecten van de toegenomen loonkosten zich in de tweede helft van 2007 manifesteren. Om precies te zijn traden deze afwijkingen aanwijsbaar op in de maandcijfers van november 2007¹. De tabel 1 kan nu worden verlengd tot en met oktober 2008.

Tabel 2: Effecten BBO-pakket in CPI (CBS)

CPI 12 maanden	2008-8	2008-9	2008-10
Totaal	11,2	10,8	9,7
AF: (autonome prijsstijging)	3,1	3,1	3,1
Afwijkingen:	8,1	7,7	6,6
Energie	4,5	1,7	1,0
*) Grondstoffen	0,3	0,3	0,3
BBO-pakket	3,2	3,2	3,3
Cumulatief sinds 1-1-2007	6,5	6,7	6,6

*) granen, olie, zuivel en aardappelen

Conclusie: effect BBO-pakket

Het effect van het BBO-pakket is tussen augustus 2008 in de CPI van oktober 2008 gelijk gebleven. Door de uitgebarsten financiële crises in oktober 2008, gevolgd door een recessie zal het tweede na-ijleffect in de lonen, zoals in Publicatie 2008-1 is voorzien, oplopend tot 10% in 2009 uitblijven.

Het totaal effect van het BBO-pakket blijft staan op **7 procentpunten**, zoals in de FESCA- Publicatie 2008-01 voorlopig was voorzien.

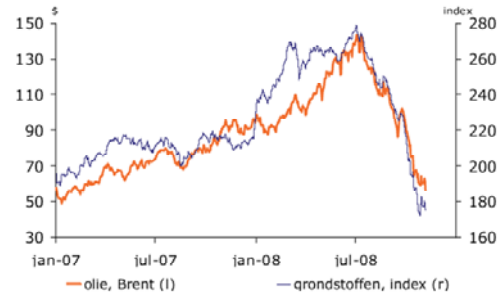
Dit effect op de consumentenprijzen kan niet aan externe factoren, zoals de olieprijs en grondstoffenprijzen worden toegeschreven.

¹ Tabel 4: Afwijking 2007-2008 maandgemiddelde 2002-2006 in: FESCA, Publicatie 2008-01, 'Inflatie en BBO-pakket', oktober 2008.

Verwacht CPI 12-maands 2008

De consumentenprijzen zijn door de economische crisis na oktober 2008 in de hele wereld sterk gaan dalen, te beginnen met de energiecomponent.

Figuur 1: Grondstofprijzen dalen

Bron: Reuters EcoWin

De prijsdaling van de andere producten zal volgen, afhankelijk van de voorraden en van de omloopsnelheid van producent naar consument. Het 'uitverkoop-effect' in verschillende sectoren van de economie is immers ook een prijsverlagende factor.

Voor de maand december 2008 is de betreffende CPI index verlengd op basis van de tarieven van WEB en ELMAR. De prijzen in de maand november werken vertraagd in de daaropvolgende maanden door. In de maand december is bovendien al een daling in de benzineprijs aangekondigd. Verder is rekening gehouden met een 'uitverkoop-effect'.

Tabel 3: Effecten BBO-pakket in CPI (CBS)

CPI 12 maanden	2008-10	2008-11	2008-12*
Totaal	9,7	4,4	0,0
AF: (autonome prijsstijging)	3,1	3,1	3,1
Afwijkingen:	6,6	1,3	-3,1

*) eigen raming

De ernst van de crisis blijkt uit de snelheid waarmee het CPI 12-maandcijfer 2008 op Aruba is gedaald. In augustus 2008 bereikte dit cijfer een hoogtepunt van 11,2% en drie maanden later is het CBS cijfer al 4,4%.

Uit eigen ramingen kunnen wij stellen dat eind 2008 het CPI jaarcijfer van Aruba rond de **0%** zal uitvallen, terwijl dit cijfer in 2007 nog op 10,2% lag. Het definitieve CPI jaarcijfer 2008 zal begin januari 2009 door het CBS worden gepubliceerd.

Vooruitzichten 2009

Door de terugval in de investeringen en de opbrengst uit het toerisme op Aruba zullen vervolgens de bestedingen gaan dalen en in de loop van 2009 leiden tot vermindering van de werkgelegenheid. Deze vraaguitval op Aruba zal ook in 2009 de interne prijzen onder druk zetten. Nu zijn ook de prijzen in de VS gaan dalen, maar voor 2009 zal veel afhangen van de ontwikkelingen van de Amerikaanse dollar.

Historisch gezien dalen de prijzen in recessieperioden. Aruba behoort tot het US-dollargebied en is derhalve afhankelijk van het prijsniveau in dollars. Blijven de valutaverhoudingen in de wereld binnen de bandbreedte met de US-dollar, zal het normale patroon in een recessie zich op Aruba herhalen. Gelet op de ingezette

buitengewone prijsdaling in het vierde kwartaal 2008 is een korte periode met deflatie (prijsdaling) in 2009 waarschijnlijk.

Als gevolg van de steunpakketten voor het financiële systeem en de industrie in de VS worden dollarbiljetten bijgedrukt. Ook de particulieren in de VS hebben minder te besteden. Daarom dienen zich de volgende vragen aan. Welke vergaande effecten hebben deze maatregelen op de verhoudingen tussen de US-dollar en andere vreemde valuta? Blijft de US-dollar als wereldvaluta na de vorige recessie opnieuw een devaluatie bespaard? Wat kunnen de komende jaren de effecten van de inflatie op Aruba zijn als een devaluatie van de US-dollar nu wel doorzet?

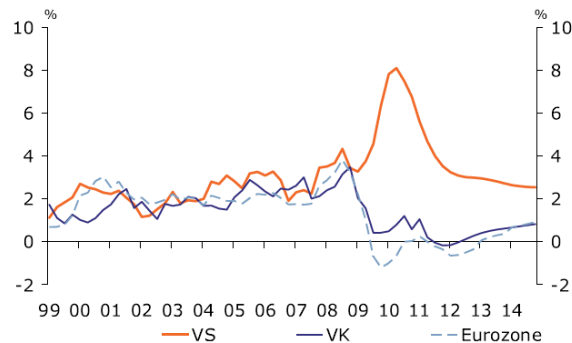
De positie van de US-dollar²

Al jarenlang houdt de financiële wereld rekening met een devaluatie van de US-dollar. Het grote tekort op de lopende rekening en ook de stijgende overheidsschuld door de hulpprogramma's, maken de VS minder aantrekkelijk als veilige haven. Op grond hiervan kan de dollar de komende jaren met 35% devalueren ten opzichte van alle andere valuta in de wereld. Door de koppeling met de US-dollar devalueert de AWG mee.

In dit scenario zal de inflatie in de VS na een tijdelijke daling in 2009 gaan oplopen en dus ook de importprijzen en de inflatie op Aruba.

Het Kennis en Economisch Onderzoeksinstituut van de Rabobank heeft deze effecten van een devaluatie in beeld gebracht.

Figuur 2: Inflatie loopt uiteen

Bron: Rabobank

Aruba zal in 2009 voorbereid moeten zijn op een (geïmporteerde) inflatie in 2010 en 2011, die in de orde ligt van de niveaus in de jaren 2007 en 2008.

² Rabobank, Kennis en Economisch Onderzoek, 'A tale of three cycles'. December 2008
www.rabobankgroup.nl